

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. Quænam operatio mentis habeat veritatem, vel falsitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Ratio autem est, quia propositio hæc, *Christus est nasciturus*, ante quatuor annorum millia verâ erat & conformis obiecto; nunc autem falsa est, & difformis: sed illa esse potest eadem propositio: ergo quando propositio non significat determinatum aliquod tempus, veritas separari ab ea potest. Probat minor. Ibi est eadem propositio, ubi est idem prædicatum, idem subiectum, eadem copula: illa tria eadem sunt in illa propositione, *Christus est nasciturus*: ergo illa eadem est.

Prima obiectio.

Obicitur primò. Hæc propositio, *Petrus currit*, vel significat Petrum currere torâ horâ primâ, vel tantum in parte illius, vel antè, vel post; & ita semper absolute vera est, vel falsa; vel significat Petrum currere toto tempore, quo illa durat; & sic est etiam vera, vel falsa: ergo si propositio sit semel vera, non potest unquam esse falsa.

Resp. illam propositionem, *Petrus currit*, non significare vllum tempus determinatum, sed significat Petrum currere tunc cum profertur propositio, quodcumque proferatur. Copula ergo, *est*, significat tempus præsens, sed indeterminatum, v. g. *Petrus currit*, significat nunc, cum profertur propositio, *Petrus currit*, non connotando tempus vllum præteritum, aut futurum, sed neque præsens determinatum.

Prima instantia.

Instabis primò. Tunc diuersa est propositio, quando significat diuersum tempus: sed hæc propositio, *Petrus currit*, quando est vera, non significat idem tempus, quod postea significat quando est falsa; significat enim tempus quo profertur: ergo diuersa est propositio.

Resp. distinguendo maiorem: tunc diuersa est propositio, quando significat determinatè diuersum tempus, concedo; quando significat indeterminatè tantum diuersum tempus, nego. Dixi autem, propositionem hanc, *Petrus currit*, quando est falsa, significare indeterminatè tantum diuersum tempus. Si ergo dicas; non potest propositio significare vllâ ratione diuersum tempus sine sui mutatione, negari debet, quia non significat tantum indeterminatè nunc, quando loquor, quocumque tandem tempore loquar.

Secunda instantia.

Instabis secundò. Illud nunc, cum loquor, vel significat tempus totum, quo loquor; & sic propositio illa semper est falsa, & est semper vera, quia verè in parte temporis quo loquor, Petrus currit: ergo illa propositio est semper vera, vel semper falsa.

Resp. illud nunc, neque significare partem temporis, quo loquor, neque totum tempus; sed indeterminatè tempus, quo loquor, abstrahendo ab eo quod illud sit totum, vel pars.

Tertia instantia.

Instabis tertio. Si hæc propositio, *Petrus currit*, significat Petrum currere in aliquo determinato tempore: ergo est vera, modò Petrus aliquando currat; sicut hæc propositio, *Aliquis homo currit*, est vera, modò currat vel vnus homo.

Resp. hanc propositionem, *Petrus currit*, cum sit in materia contingenti, æquiuale quidem illi particulari, *Petrus currit in aliquo tempore*, modò addatur in aliquo tempore præsentis, quo profertur propositio, quodcumque tandem illud sit; idè non est paritas alterius propositionis, *Aliquis homo currit*; ubi significatur homo indeterminatè sine vllò addito.

Secunda obiectio.

Obicitur secundò. Si propositio illa, quæ nunc est vera, potest fieri falsa: ergo verum est dicere, quod nunc Deus non scit omnia, quæ fiunt; dicebat enim heri Petrum sedere, quod nunc est falsum.

A Resp. cum S. Thoma 1. part. quest. 15. art. 15. ad 3. hanc propositionem, *Deus scit quæcumque fiunt*, esse veram, si referatur ad diuinum actum planè immutabilem; esse falsam, si referatur ad enunciablem. Idèst, Deus eundem omnino actum habet, quem antè habuit, & idem scit quod sciebat, quia sciebat tantum propositionem hanc esse veram pro tali tempore, falsam pro alio. Si verò scientia illa Dei referatur ad ipsas res, non scit nunc esse verum id, quod heri sciebat esse verum; quia heri erat verum, & hodie non est verum. Et ita scit Deus idem quod sciebat heri, licet veritas propositionis obiectiue mutetur.

SECTIO II.

B Quanam operatio mentis habeat veritatem, vel falsitatem.

E xplicata quidditate veritatis, sequitur eius subiectum, circa quod certum est, primò enunciationem esse posse veram, vel falsam, quia iudicium aliquando est conforme obiecto, aliquando difforme; quamuis enim iudicium sit imago obiecti, non est tamen semper imago conformis, & similitudo similis, vt exposui nuper.

In secunda operatione veritas est & falsitas.

Certum est secundò, iudicium etiam practicum, v. g. illud, *Virtus est amabilis*, esse posse verum, & falsum; quia scientiæ practiciæ, vt Logiciæ & Morali, versantur circa iudicia vera; versantur autem circa iudicia practica. Imò iudicium practicum non minùs est conforme obiecto, quàm iudicium speculatiuum: ergo non est minùs verum. Neque obstat, quod res cognita debet esse mensura cognitionis veræ; nam, vt ait Philosophus, ab eo quod res est, vel non est, cognitio dicitur vera, vel falsa. Cognitio autem non mensuratur per obiectum, sed mensura potius est sui obiecti; nam v. g. idè res artefacta est vera, quia est conformis notitiæ practiciæ artis, siue notitiæ artificis. Non obstat, inquam, quia cognitio practica considerari potest in ordine ad obiectum, vel in ratione cognitionis, & sic mensurat obiectum; vel in ratione causæ exemplaris, & sic mensuratur ab obiecto, vt dicam alibi.

Etiam in iudicio practico.

D His positis, duplex esse potest difficultas. Primò de simplici apprehensione, vtrum illa esse possit vera & falsa. Secundò de propositionibus quibusdam reflexiuis, quæ dicuntur insolubiles, & semetipsas falsificantes.

§. II.

Vtrum in prima operatione sit veritas & falsitas.

E Ico primò. In prima operatione reperitur veritas, saltem incomplexa & imperfecta: contra Durandum in primum dist. 16. quest. 5. Valsquem 1. part. dist. 75. & plures Thomistas, contra quos priusquam probem id quod asserui.

Assertio prima de veritate.

Obserua veritatem cognitionis, aliam esse posse incomplexam, aliam complexam, incomplexa est conformitas simplicis cognitionis cum ipsa re; quæ sanè minùs propriè appellatur veritas, eo quod per eam non affirmetur aut negetur aliquid esse verum aut falsum, neque per oppositam falsitatem dicamur falli aut fallere. Complexa est iudicium de conuenientia, vel disconuenientia rei, quæ propriè appellatur veritas, eo quod per eam affirmemus, aut negemus, sitque opposita ei falsitas,

Veritas complexa & incomplexa.

Disp. III. Quæst. II. de Verit. & Falsit. cognit. 55

tas, per quam dicimur falli, aut fallere; & in eo consistit veritas magis propria secundæ operationis quam primæ. Hoc enim posito,

Probatio assertionis. Ratio assertionis est, quia ibi est veritas, saltem incomplexa, ubi reperitur conformitas repræsentatiua cum obiecto repræsentato: in prima operatione reperitur talis conformitas, cum enim apprehendo animal rationale, habeo conceptum conformem homini: ergo in prima operatione reperitur veritas incomplexa. Maior patet, nam similiter etiam dici solet, *Hæc est vera imago Cesaris*, propter solam simplicem repræsentationem Cesaris; imò in operatione sensuum reperitur veritas, quando videtur obiectum sicuti est: ergo illa multò magis reperitur in apprehensione simplici. Quod autem illa sit veritas imperfecta solum, & incomplexa, patet, quia in prima solum apprehensione non affirmatur, aut negatur aliquid; neque vnquam dicimur falli, aut fallere, nisi quando iudicamus rem habere se aliter, quam se habeat reipsa.

Assertio secunda de falsitate. Dico secundò. In prima operatione mentis reperitur etiam falsitas incomplexa, & minùs propria, nimirum talis difformitas cognitionis cum obiecto, vt per eam non dicamur falli, aut fallere. Ita docent Valentia 1. part. quæst. 17. part. 2. Hurtadus disp. 9. de anima, & alij, contra Suarezem, Vasquezem, Auerfam.

Quadruplex probatio. Ratio autem primò est, quia ubi est fictio, ibi est aliqua falsitas. In prima operatione reperitur fictio, v.g. cum cogito vnionem rerum impossibilem in chimæra: ergo in prima operatione falsitas est. Deinde cum aliquis apprehendit totam aliquam propositionem, quam scit esse falsam, vt cum catholicus propositionem hanc apprehendit, *Angelus est corporeus*, in apprehensione illa est difformitas cum obiecto: ergo est falsitas. Tertiò. In operationibus sensuum, & præsertim phantasie, aliquis esse potest error: illi sunt simplices conceptus: ergo in simplici conceptu est falsitas. Denique cum aliquis videns aurum, & sine vllò iudicio apprehendit aurichalcum, tunc apprehensio aurichalci est falsa, & difformis obiecto: quod probatur. Obiectum illius apprehensionis est aurum præsens; sed hæc apprehensio est difformis auro: ergo est difformis obiecto. Probat maior. Illud est obiectum huius apprehensionis, per cuius speciem intellectus determinatur ad talem apprehensionem: sed per speciem auri præsentis intellectus determinatur ad talem apprehensionem: ergo aurum præsens est obiectum huius apprehensionis. Confirmatur; si enim tunc eliciam iudicium falsum, & dicam, *Hoc est aurichalcum*, non tendo per primam apprehensionem in aliud obiectum, quam in hoc præsens: sed hæc apprehensio est difformis obiecto præsentis: ergo prima apprehensio esse potest difformis obiecto præsentis.

Prima obiectio. Obiicitur primò. Aristoteles lib. 1. de interpret. cap. 1. ait aliquas esse operationes mentis, in quibus nec est veritas, neque falsitas: nulla huiusmodi esse potest operatio præter primam: ergo in prima operatione non est veritas, neque falsitas. Confirmatur. In iis solum conceptibus est veritas & falsitas, quibus respondent voces significantes verum & falsum: sed voces significantes primam apprehensionem, non significant verum aut falsum; si enim audiat aliquis vocem hanc, *homo*, nondum dicere potest, verum esse, aut falsum esse: ergo in simplici apprehensione non est veritas aut falsitas.

Ad primam respondeo, Philosophum loco illo citato velle tantum, quod veritas & falsitas com-

Aplexa & perfecta non reperitur in simplici apprehensione; non velle quod veritas & falsitas incomplexa & impropria nulla sit in ea operatione, cum etiam contrarium asserat lib. 3. de anima, cap. 6. & 9. Metaph. cap. 12. Ad confirmationem eadem distinctio respondet; vocibus enim significantibus primam operationem non respondet veritas illa perfecta, quæ affirmet aliquid, aut neget; sed respondet eadem illa imperfecta veritas, quæ respondet primæ mentis operationi.

BObiicitur secundò. Prima mentis operatio, vel repræsentat tale obiectum, & sic non est difformis obiecto; vel non repræsentat illud obiectum, & sic non est etiam illi difformis. Quod probatur. Cognitio non est difformis illi obiecto, quod non est eius obiectum: sed illud non est eius obiectum, sed aliud cum quo habet conformitatem, v.g. cum habeo aurum præsens, & cogito aurichalcum, tunc obiectum huius cognitionis est aurichalcum: ergo cognitio tunc non est difformis obiecto. Confirmatur, quia si tunc simplex apprehensio esset falsa, nulla esset vnquam apprehensio, quæ non esset falsa, cum nulla sit apprehensio, quæ non sit difformis alicui obiecto extraneo.

Respondeo primam apprehensionem esse sapissimè difformem obiecto proptio, v.g. cum habeo præsens aurum, & cogito aurichalcum, illa cognitio habet obiectum præsens, per cuius speciem determinatur, aurum videlicet, non autem aurichalcum, per cuius speciem non determinatur. Neque dicas. Illud est obiectum huius apprehensionis, quod terminat hanc apprehensionem, & per eam cognoscitur, quod illi obiicitur: sed aurichalcum terminat hanc apprehensionem, & per eam apprehenditur & cognoscitur: ergo aurichalcum est obiectum huius cognitionis, non autem aurum.

CResp. negando minorem; illud enim, quod huic apprehensioni obiicitur, quod illam terminat, & per illam apprehenditur, non est aurichalcum, sed est aurum per modum aurichalci. Et probatur, quia illud tunc intellectus apprehendit, ad quod terminatur ipsa visio sensitiva: sed visio terminatur ad aurum præsens, à cuius etiam specie causatur: ergo etiam apprehensio intellectus terminatur ad ipsum aurum, sicut quando apparet oculo baculus fractus in aqua, oculus videt baculum integrum per modum fracti.

DObiicitur tertio. Omnis falsitas in deceptione consistit: sed in prima operatione non est deceptio, quia per eam nemo falli dicitur, aut fallere: ergo in prima mentis operatione non est falsitas. Declaratur minor. In hoc exemplo, disputans Catholicus contra hæreticum de Eucharistiæ Sacramento, primùm intra se affirmat Christum esse in eo realiter, deinde opinionem hæreticam intrà concipit per primam operationem, in qua, si est deceptio, sequitur eum tunc non falli.

EResp. dictum esse sapius, quod falsitas perfecta, & complexa in deceptione consistit; incomplexa, & imperfecta est sine vlla deceptione. Illa sola reperitur in simplici apprehensione, in qua proinde locum deceptio non habet. Et ita soluitur id quod addebatur de opinione hæretica, quam concipit Catholicus per simplicem apprehensionem.

Secunda obiectio

Instantia

Tertia obiectio

S. II.

*Virum propositiones insolubiles vera sint,
an falsa.*

Dico primò. Propositiones, quæ dicuntur communiter insolubiles, siue seipsas falsificantes, primò esse simpliciter impossibiles, secundò si essent possibiles, esse omnes falsas.

Quatuor genera insolubilium.

Obserua plures à Dialecticis excogitatas esse propositiones, quæ supra seipsas reflexivæ sunt, & dicunt se esse falsas, in quibus primâ specie tantum apparet difficultatis, ut appellentur communiter insolubiles. Huiusmodi esse potest primò ista: *Ego semper mentior*; si enim propositio illa est vera: ergo est falsa, quia dicit se esse falsam. Si autem est falsa: ergo est vera & conformis obiecto, cum sit falsa, & dicat se esse falsam. Secundò sunt duæ propositiones, quarum prima significet se ipsam, altera verò significet primam propositionem: v. g. si dicas, *Hæc propositio non est vera*: *Hæc propositio est vera*. Videretur tunc quod ambæ sunt veræ; nam hoc ipso, quod prima negatiua, est vera, certè altera etiam est vera, quæ affirmat eius veritatem; si autem prima falsa est: ergo etiam secunda, quia dicit secundam esse veram, cum non sit vera; sicque ambæ sunt falsæ, cum tamen sint contradictoriæ. Tertio. Proferat Plato propositionem falsam, v. g. *Homo est equus*; & ego dicam, *Mea propositio est similis propositioni Platonis*; tunc mea ista propositio vel est vera, vel est falsa. Si est vera: ergo est similis propositioni Platonis. Atqui propositio Platonis est falsa: ergo mea propositio est falsa: ergo est vera simul & falsa. Quarto, dicat Socrates, *Plato dicit falsum*; & Plato dicat, *Socrates dicit verum*. Quæro an propositio Socratis vera sit, an falsa; si enim est vera: ergo falsum est id quod Plato dicit: sed Plato dicit Socratem dicere verum: ergo propositio Platonis est falsa. Plato dicit Socratem dicere verum: sed Socrates dicit Platonem dicere falsum: ergo Socrates dicit verum; & tamen dicebas dici ab eo falsum. Quintò sunt in mundo tres tantum propositiones; prima dicat, *Homo est equus*: secunda, *Equus est leo*: tertia, *Omnis propositio est falsa*: quæro, an tertia ista propositio vera sit, an falsa. Si vera: ergo est falsa, quia dicit omnem propositionem esse falsam, cum tamen ipsa sit propositio. Si ergo est vera, cum non sint in mundo nisi tres propositiones, quæ omnes sunt falsæ, sequitur quod omnis propositio est falsa: ergo ista tertia est falsa, atque adeò simul vera est, & falsa, Dixi ergo in conclusione propositiones illas omnes primò ita esse impossibiles, ut non nisi voce tenus sint propositiones: deinde posito, quod essent possibiles, illas esse falsas simpliciter.

Probatu-
eorum im-
possibilitas.

Primò enim, quod impossibiles illæ sint, probatur, quia non potest intellectus assentiri propositioni, quam scit esse falsam: sed si assentiretur propositioni, quam scit esse falsam, assentiretur propositioni, quam scit esse falsam: ergo intellectus non potest assentiri propositioni, quæ dicit se esse falsam: ergo illæ propositiones, quæ dicunt se esse falsas, impossibiles sunt, & voce duntaxat tenus sunt propositiones. Deinde nihil potest sibi ipsi esse oppositum: istæ propositiones, quæ dicunt se esse falsas, opponuntur sibi ipsis, quia negant id ipsum quod affirmant; negatio enim opponitur affirmationi, cum v. g. dico, *Ego semper mentior*, affirmo me nunc mentiri; & tamen nego me men-

tiri; cum omnis propositio, saltem implicite, dicat se esse veram, ut statim declarabo: ergo impossibiles sunt istæ propositiones. Præterea implicat, ut contradictoria in eodem subiecto reperiantur: in his propositionibus simul reperirentur contradictoria, veritas nimirum & falsitas; si enim v. g. hæc propositio, *Ergo semper mentior*, sit vera: ergo cum affirmet se esse veram, est falsa: ergo est vera, & falsa. Si autem sit falsa: ergo, cum affirmet se esse falsam, est falsa: ergo est vera simul, & falsa; ubi est implicancia, ut patet. Altera etiam probatio huius impossibilitatis esse solet, quia implicat ut aliqua cognitio se ipsam habeat pro obiecto, ut probabitur in Physica; & sæpe declaratum est in Theologia: sed hæc probatio difficilior, quia certum est, quod aliqua cognitio, saltem secundariò & confusè posset in seipsam tendere, ut si dicam, *Deus cognoscit omne cognoscibile*: *Deus facere potest omne possibile*; nam illa etiam cognitio cognoscibilis est, & possibilis. Cur ergo non poterit similiter dari aliqua cognitio, quæ tendat in seipsam, quatenus continetur sub ratione aliqua communi, ut, *Ego semper mentior*.

Secundò, quod illæ propositiones, posito etiam, quod essent possibiles, essent simpliciter falsæ, probatur primò; quia omnis propositio, quæ affirmat aliquid impossibile, falsa est: istæ omnes propositiones, quæ dicunt se esse falsas, affirmant aliquid impossibile, v. g. ista, *Ego semper mentior*: ergo falsa est. Minor probatur, qui est essentialiter cuilibet propositioni, ut implicite ac virtualiter dicat se esse veram, id est, rem esse ut enunciat: v. g. ista, *Ego semper mentior*, inuoluit hanc aliam, *Verum est me mentiri*. Vnde argumentor. Ista propositio dicit implicite se esse veram, & tamen explicitè dicit se esse falsam: ergo dicit se esse veram, & falsam: sed est impossibile ut aliquid verum sit, & falsum: ergo ista propositio affirmat aliquid impossibile: ergo est falsa.

Instabis primò. Si hæc propositio est falsa: ergo est vera, quia dicit se esse falsam.

Resp. illam propositionem esse veram secundum quid, & falsam secundum quid, sub diuerso respectu: veram, quatenus dicit se esse falsam; falsam autem, quatenus dicit se esse veram.

Instabis secundò. Si hæc propositio sit falsa, v. g. cum dico, *Hæc propositio non est vera*: ergo vera erit ista eius contradictoria, *Hæc propositio est vera*; si enim ex duabus contradictoriis una est falsa, secunda est vera: atqui si hæc secunda sit falsa, prima est necessariò vera, quia dicit primam esse veram.

Resp. hanc secundam non esse contradictoriam primæ, cum enunciat vnam duntaxat partem illius; prima enim dicit se esse veram, quod etiam dicit secunda, & sic non opponitur primæ, sed tantum dicit partem eius quod dicit prima; non sunt ergo contradictoriæ.

Dico secundò, posse aliquem polliceri alteri premium, ex suppositione quod prima propositio quam dicet, vera sit, modò id quod dicet, non includat largitionem ipsam præmij, aut doni: si autem id quod dicet, includat ipsam largitionem doni, non potest quisquam obligari ad talis doni largitionem. Quod ut explicem,

Obserua, præter propositiones insolubiles nuper explicatas, aliquas etiam alias esse, in quibus pactum procedit de propositione, quæ est destructiua pacti, v. g. promittit Deus Petro gratiam, *si verum dixerit*; Petrus autem Deo dicat, *Non dabo tibi gratiam*: quæritur utrum Deus debeat Petro dare gratiam: si enim

Istas esse falsas si sint possibiles.

Alterum genus insolubilium.

Explicatur difficultas.

SECTIO III.

*Quomodo vera sint propositiones de obiecto
contingenti, præsertim futuro.*

enim dederit, Petrus dixit falsum, sicque non debet illi dari gratia; si autem Deus non dederit gratiam, Petrus dixit verum, & sic debetur ei gratia. Neque videtur dubitari possibile, cum etiam inter homines huiusmodi pactum iniri potest. Pater v.g. dicere potest filio suo, *Faciám te meum heredem*, si nunquam dicas falsum: filius verò dicere potest, *Non facies me tuum heredem*. Dominus seruo debenti centum nummos dicere potest, *Si tuam primam litem obtineas, remitto tibi debitum*: seruus autem litem domino intendat ad non soluendam hanc pecuniam; tunc si litem seruus obtineat, debet dominus ex pacto dare centum. Si autem cadat, non debet ex pacto, & tamen debet ex sententia iudicis: cuiusmodi litem Athenis celeberrimam fecerunt Oratores duo, narrante Gellio: cum enim Protagoras exigeret à discipulo mercedem, cuius solutionem nolle se dixerat donec Orator euasisset optimus, negaret autem discipulus mercedem, nisi talis esset Orator ut causam obtinere posset, technis eius inuolutus index, mali corui malum ouum à se ablegauit.

Difficultas ergo est in explicanda veritate harum propositionum; si enim dicat Petrus promittenti Deo, *Non dabis mihi gratiam*; vel est propositio vera, vel falsa. Si vera: ergo vera etiam erit alia, *Deus dabit gratiam posita propositione Dei*: si verò hæc erit falsa, *Deus non dabit gratiam*; erit etiam falsa ista, *Deus dabit gratiam*; quia Deus promissit se daturum gratiam, ex suppositione quod prima propositio, quam diceret Petrus, esset vera. Et sic propositiones istæ contradictoriæ, *Deus dabit gratiam*; *Deus non dabit gratiam*, erunt simul veræ, & simul falsæ.

Prima solutio.

Video autem solui hoc primò posse, dicendo quod Deus in tali casu, vel alius quilibet non potest teneri ad dandum præmium promissum sub ea conditione, per vllam propositionem, quæ includat largitionem doni; quia, ut aliàs dixi, non potest pactum procedere de propositione destructiua pacti, alioqui posset aliquis obligari ad impossibile. Deinde veritas talis propositionis, propter quam datur præmium, debet mouere promissorem ad dandum præmium: sed ipsa largitio præmij non potuit mouere promissorem ad dandum præmium: ergo propter veritatem, quæ continet largitionem præmij, non potest deberi præmium. In eo igitur casu proposito, in quo Deus Petro dicat, *Dabo tibi gratiam, modo verum dicas*; Petrus autem dixit, *Non dabis mihi gratiam*; vi huius propositionis Deus nec tenetur dare gratiam, neque tenetur illam non dare, æquè omnino ac si nihil dixisset; quod idem dico de aliis omnibus casibus. Si autem quæras, hæc propositio Petri etne vera, an falsa? Resp. si Deus illi det gratiam, est falsa; si non det gratiam, est vera. Liberum autem illi est dare, vel non dare gratiam; per illam enim promissionem nullo modo tenetur dare, vel negare gratiam.

Secunda solutio.

Secundò video aliter etiam à nonnullis solui hanc difficultatem, & dicere, quod Deus non potest inire huiusmodi pactum cum Petro, etiam ex suppositione, quod præuideat Petrum dicturum, *Non dabis mihi gratiam*, quia non potest se obligare ad aliquid impossibile. Posset tamen, inquit, homo ita se obligare. Dicat v.g. Rex mihi, *Si dicas verum, dabo tibi centum nummos*; ego autem dicam, *Non dabis*; tunc si Rex det, non tenetur dare; si autem det, tenetur dare; quia ex hoc pacto illud verè sequitur. Sed hæc responsio difficilis est, & illi haud dubiè præferenda est prior illa, quam attuli.

A

B

C

D

E

Circa veritatis subiectum, quod inquirere cœpi, grauissima ista superest, omniumque ingeniorum contentione dignissima difficultas, in qua experitur humana mens, quantas in seipsa senbras habeat, quæ tantam in re per se clarissima caliginem vel faciat, vel inueniat, quam ego nunc, ut pro virili mea parte discutiam.

Certum sit primò, tantam esse arbitrij humani libertatem, idest potestatem agendi, vel non agendi, ut eam violare nec creatura vlla valeat, nec Creatorum etiam ipsam deceat, ut ait Richardus à S. Victore. Hanc enim arcem inexpugnabilem, hoc regnum immortale animæ, hanc libripendem emancipati homini à Deo boni, hominibus datam esse, si ratio philosophica taceret, quotidiana tamen experientia, & Sapientum omnium voces conuincerent.

Existencia humana libertatis.

Certum est secundò, diuinum oculum, quem, quia cernit omnia solus, verum possit dicere Solem, ut loquitur eleganter Boëtius; intellectum, inquam, Dei habuisse ab æterno claram & certissimam scientiam eorum omnium, quæ sunt, vel etiam quæ futura sunt, tum absolute, tum etiam conditionatè; per quam tam distinctè vidit ante annos infinitos id, quod facio in hoc instanti, ac videt illa nunc quando facio. *Temporalia enim mouens*, inquit August. lib. 10. ciuit. cap. 12. *temporaliter non mouetur, nec aliter nouit faciendâ, quàm factâ; nec aliter exaudit inuocantes, quàm inuocatos videt. Quæ tamen, ut ait Boëtius lib. 5. consolat. prola 12. ille ab æterno cuncta prospiciens, prouidentia cernit intuitus, & suis quæque meritis prædestinata disponit.* Addebam verò, cognosci ab omnividente Dei intellectu ea etiam omnia, quæ de facto non sunt futura, sed posita tamen aliquâ conditione futura essent: v.g. non solum videt Deus ea, quæ facturus sum, sed ea etiam quæ facerem si natus essem in India, si essem mercator, & demùm quidquid posita quacunque vel temporis, vel loci, vel status, vel sociorum circumstantiâ facturus essem; quod suppono probatum in Theologia, vbi etiam dixi quod Deus illa omnia clarè, distinctè, intuitiue non cognoscit modò, sed videt. His positis,

Existencia diuina præscientia.

Tota difficultas est, quomodo cum hac Dei scientia, atque aded cum veritate propositionum omnium de futuro, stare possit libertas arbitrij cum tota sua indifferentia, eodem modo ac si nihil Deus præsciret, & nulla propositio de futuro esset ab æterno vera. Hæc difficultas ut explicetur clarissimè, primò videndum est, qualis sit veritas propositionum de præterito, & de præsentis: secundò veritas propositionum de futuro contingenti absolute: tertio veritas de futuro conditionato: quarto earum propositionum necessitas: quinto quid senserit circa veritatem hanc Aristoteles.

Status controuersia.